

KIRSAL ALANDA MİKRO-TEŞEBBÜSLER VE MİKRO-FİNANS

Doç.Dr. Orhan YAVUZ*

Öğr.Gör. Sertaç DUMAN*

Araş.Gör. Şule TURHAN*

1. GİRİŞ

Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde tarımın geçimlik yapıda olması ve kırsal alanda yaşanan gizli işsizlik sorunu kırsal nüfusu alternatif iş imkanları aramaya ve yaratmaya itmiştir. Kırsal sanayiler bu sorunu çözmeye en etkili yollardan biridir ancak her kırsal alanda bu sanayilerin varlığından söz etmek ve bu sanayileri kurmak mümkün değildir.

Kırsal kesimde yaşayanlar aile gelirlerini artırmak ve dönemsellik gösteren tarımsal üretim sürecinde boş kalan vakitlerini gelir getirecek şekilde değerlendirmek üzere kendi çabalarıyla bir takım işler yapmaya girişmektedir. Söz konusu teşebbüsler son derece küçük girişimler olmasına ve kayıt altında bulunmamasına rağmen bütününe bakıldığında bir sektör oluşturmakta ve mikro-girişimciler olarak adlandırılan bu sektörün girişimcilerinin de en az diğer girişimciler kadar finansal desteğe ihtiyacı bulunmaktadır.

2. Mikro teşebbüsler, Mikro finans ve Mikro kredi

Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki çiftçilerin çoğu hala geçimlik sınıftadır. Geçimlik tarım genellikle oldukça sınırlı sermaye kaynaklarına sahip, üretimde geleneksel metodları kullanan, arazi ve işgücünün düşük verimlilik gösterdiği işletmelerle karakterize edilmektedir (Arnon 1998). Söz konusu geçimlik işletmelere bir de hızlı nüfus artışından kaynaklanan nüfus baskısı eklendiğinde bu işletmelerin aile bireylerinin ihtiyaçlarını karşılama gücü iyice azalmaktadır. Doğal kaynakların ve işgücünün düşük verimliliğe sahip olması kırsal kesimdeki gizli ve açık işsizlikle birleşince gelirin düşmesine, düşük gelirse tasarrufların yetersiz olmasına, yetersiz tasarruflar ise yeterli düzeyde yatırım yapılamamasına ve yetersiz yatırım da yine kaynakların verimli kullanılmaması, verimliliğin artırılmaması ve yeni iş imkanlarının yaratılmamasına neden olmaktadır (Rehber ve Duman 1999).

Kırsal alanda gelirin artırılması ve işsizlik sorununun çözümüne yönelik alternatif pek çok uygulama bulunmasına karşılık, özellikle devlet tarafından yürütülen kalkınma projeleri hem çok maliyetli hem de uzun vadeli olmakta, her kesime yeterince ulaşamamakta ve genellikle de kapsamlı projeler olmalarından dolayı başarı şansları düşük görülmektedir. Gerek devletin kırsal alana müdahalesinin gecikmesi, gerekse gittikçe ağırlaşan yaşam koşulları kırsal alanda yaşayan insanları ve bu insanların kalkınmaları ile ilgilenen organizasyonları daha küçük kapsamlı, daha hızlı ve daha etkili sonuç veren alternatif çözümler aramaya itmiştir. Bunlardan son yıllarda en popüler olanı kırsal alandaki insanların mikro teşebbüsler kurma çabaları ve bu çabaları destekleyen programların hazırlanmasıdır.

Kırsal alanda yaşayan kişilerin, kendilerinin ve ailelerinin gelirini arttırmak ve yaşam şartlarını iyileştirmek amacıyla, kendi çabalarıyla giriştikleri çok küçük çaplı işler “*mikro teşebbüs*” olarak adlandırılmaktadır. Bu işlerin kapsamına tahta oymacılığı, yemeni, masa örtüsü, tığ işi, vb. çeyizlik eşyaların işlenmesi, sepet örme, halı ve kilim dokuma, dericilik ve deri işleme gibi her türlü el sanatı ile bir takım tarımsal ürünleri (meyve-sebze, bal vb.) yol

kenarında satma, özellikle turistik yerlere yakın köylerde pansiyonculuk yapma, börek, gözleme, tatlı vs. satma gibi “mikro düzeyde” tabir edilen teşebbüsler girmektedir. Bu tarz çok küçük yatırımlara genellikle fakir insanlar girişmek istemektedir ve bu insanlar zaten fakir olduklarından dolayı ortaya bu mikro teşebbüsün kim tarafından finanse edileceği sorunu çıkmaktadır.

“Mikro teşebbüs” ifadesi ilk olarak 1973 yılında Uluslar arası İşgücü Organizasyonu’nun (ILO) Kenya ile ilgili olarak yayınladığı bir raporda kullanılmıştır (Mitchnik 1998).

Az gelişmiş bir ülkedeki tipik bir mikro teşebbüsün özellikleri;

- ⇒ On kişiden az çalışan sayısı (bunların çoğu da aile bireyleridir)
- ⇒ Sınırlı sermaye (genellikle 1000 \$’ın altında)
- ⇒ Genellikle kırsal alanda yada evde kurulu olması
- ⇒ Basit teknolojilerin kullanılması
- ⇒ İşgücü yoğun işletmeler olması,
- ⇒ Hammaddesini genellikle yerel piyasadan elde edebilmesi
- ⇒ Üretilen ürünleri genellikle yerel piyasalarda pazarlaması

Bütün ekonomiler kaynakları tasarrufçulardan yatırımcılara aktarıırken finansal aracı kuruluşlara ihtiyaç duyarlar. Piyasa ekonomilerinde bu fonksiyon ticari bankalara ve sermaye piyasalarına aittir. Ancak pek çok gelişmekte olan ülkede sermaye piyasaları daha yeni kurulmuş yada aksak çalışan bir yapıdadır. Ve ticari bankalar ise, maddi teminat yetersizliği ve yüksek işlem masrafları nedeniyle fakirlere kredi açmamaktadır. Fakir insanlar genellikle düşük miktarlarda kredi talebinde bulunmaktadırlar. Ve bu kredinin verilmesi için uygulanan işlemler ve danışmanlık hizmetleri için yapılan masraflar çoğu zaman kredi tutarı ile çok orantısız olmaktadır. Uluslar arası Tarımsal Kalkınma Fonu (IFAD) tarafından yapılan bir araştırma, karmaşık kredi işlemleri ve bürokrasinin, yetersiz muhasebe deneyimi ile de birleşince, fakir insanlara yönelik resmi kredi kaynaklarının iyice kısıtlandığını ortaya koymuştur. Diğer yandan aynı araştırma, ticari kredi kuruluşlarının kırsal alanda özellikle büyük çiftçilerle iş yapmayı tercih ettiklerini belirtmiştir. x Ticari bankaların bu işe girmemeleri fakirlere kredi verilmesi konusunda geleneksel yöntemlerin dışında yöntemler bulunmasını gerektirmiştir. Bu şekilde kırsal kesimdeki mikro girişimcilerin kredi ihtiyacını karşılayan ve bir kısmı kurumsallaşmamış finansörler ortaya çıkmıştır. Söz konusu girişimcilerin ürünlerini alıp pazarlayan aracılar ya da yüksek faiz karşılığında borç para veren tefeciler bunlardan bazılarıdır. Bunun yanı sıra Dünya Bankası, OECD ve ILO gibi bazı uluslararası kuruluşlar söz konusu girişimcilerin hem eğitim hem de kredi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak çeşitli “mikro-teşebbüs destek programları” başlatmış ve bu programları pek çok az gelişmiş ülkede uygulamaya koymuşlardır. Bu bağlamda mikro-finans kavramı da ortaya çıkmıştır (Anonim 1999).

Mikro finans, fakir olarak tabir edilen kesimdeki insanların kendilerinin seçmiş oldukları ve kendilerinin çalışacağı küçük ölçekli yatırımlara kredi sağlamak, diğer bir ifadeyle çok küçük ölçekli yatırımları finanse etmektir (Dunford 1998). Mikro teşebbüsleri desteklerken asıl amaç bu teşebbüsleri buldukları ortamda sanayi ile de entegre ederek destekleyebilmek ve işlerini geliştirebilecek eğitim ve krediyi zamanında ve yeterli miktarda verebilmektir. Mikrofinans kapsamında verilen krediler de mikro kredi olarak nitelendirilmektedir. **Mikro kredi**;

---

küçük borçların fakir girişimcilere geleneksel banka kredisi gibi dağıtılmasıdır. Diğer bir tanıma göre mikro kredi; çok fakir insanların kendilerini ve ailelerini geçindirmek üzere hazırladıkları ve kendilerinin çalışacakları projelere verilen oldukça düşük miktarda borçlardır. Mikro kredinin tanımı ülkeden ülkeye değişmekle birlikte, belli başlı bazı özellikleri vardır.

- **Boyut;** Verilecek kredi son derece düşük, diğer bir ifade ile mikro düzeydedir.
- **Hedef Kullanıcılar;** Mikro girişimciler, ve düşük gelirli aileler
- **Faydalanma;** Fonların, gelir arttırıcı, teşebbüsü geliştirici, özellikle de topluluğun kullanımına açık teşebbüsleri geliştirici şekilde kullanılması tercih edilmektedir.
- **Koşullar;** Mikro kredi'ye ait pek çok koşul son derece esnek ve anlaşılması kolaydır, genellikle de topluluğun yerel koşulları uygulanmaktadır (Srinivas 1999).

Mikro kredi, fakirlikle mücadelede uygulanan en etkili ve en popüler yöntemlerden biridir. Banka faizi üzerinden borç para veren kurumlarla diyaloga girmeye gerek kalmaksızın dağıtım işlerine küçük işletmelerden başlanmaktadır. Mikro kredideki kilit element ismindeki “mikro” ifadesidir. Az miktarda dağıtılacak borç, az miktarda tasarruf, daha sık borç dağıtımı, daha kısa ve daha düşük geri ödeme süresi ve miktarı ile mikro (yerel) düzeyde faaliyetler söz konusudur. Mikro kredi bir çözüm değildir, ancak insanlara sunulan bir alternatif ya da iyi bir olanak olarak düşünülebilir. Ancak bu olanağı kullanmadan önce yerel koşullar ve gereksinimler de göz önüne alınmalıdır.

Mikro kredi olayının son yıllarda büyük bir patlama göstermesinin birkaç nedeni vardır. Her şeyden önce bu sadece sıradan bir kredi olayı olmayıp, özellikle tasarruf açısından da önemlidir, zaten sonunda kendisi de, geri dönüşümü olduğu takdirde, bir tasarruftur (Srinivas 2000). Özellikle kıt sermaye kaynaklarına sahip ve aynı zamanda yoğun israfın yaşandığı gelişmekte olan ülkelerde mikro kredinin tasarruf sağlayıcı yönü ön plana çıkmaktadır.

3. Mikro Finans Programları

Mikro teşebbüsleri finanse etmek amacıyla kredi dağıtımını işlevini üstlenen kuruluşlar bu amaçla çeşitli programlar hazırlamışlardır. Bu programlar “mikro finans programları” ya da “mikro kredi programları” olarak adlandırılmakta ve bu programlar uygulanmakta oldukları yerlerde, diğer sosyal kalkınma çabalarını da teşvik etmektedir. Mikro finans programları belirli bir topluluğun kalkınma faaliyetleri için bir başlangıç olmakta ve esasen bu programlar eğitim unsurunu da içerisinde taşımaktadır. Diğer bir anlatımla, mikro kredi en az para kadar, bilgi anlamına da gelmektedir.

Mikro kredi programlarının gelişebilmesi için sürdürülebilirlik ve dış kaynaklara bağlı olmama temel unsurlardır. Bunun için de mikro finans ve mikro kredi ile ilgili olarak belirlenecek olan stratejiler, araçlar, fikirler ve aracı organizasyonlar sürekli ve tam vaktinde gelecek bilgi ile donatılmalıdır; bunun yanı sıra hedef alınan topluluğun eğitimi de son derece önemlidir (Srinivas, 2000). Söz konusu kredinin fakirler için geliri ve tasarrufu artırması beklenir. Fakat öncelikle fakirlerin borç alma, yatırım yapma ve borcu geri ödeme konusundaki “ben yapamam” düşüncesini “ben yaparım” şekline dönüştürmek, onları fakirlikleri ile mücadele konusunda cesaretlendirmek gerekmektedir (Dunford 1998).

Mikro finans programlarının ulaşmak istediği 4 temel amacı vardır:

1. **En fakir kesime ulaşmak;** gelişmekte olan ülkelerdeki ailelerin yaklaşık %50'si fakirlik sınırının altında yaşamaktadır. Hedef, bu ailelerin hepsine ulaşabilmektir.
2. **Kadınlara ulaşmak;** 1.5 milyar insan günde 1 \$'ın altında bir para ile geçinmektedir ve bunun 1 milyarı kadındır. Tecrübeler kadınların çok daha iyi kredi riski taşıdıklarını ve kadınlar tarafından işletilen işlerin hem daha düzenli olduğunu hem de aileye erkeklerin işlettiği işlerden çok daha fazla fayda sağladığını göstermiştir.
3. **Finansal bakımdan kendine yetebilen kurumlar oluşturmak;** Bu programların finansal bakımdan kendi kendine yeterli olması son derece önemlidir. İyi şekilde hazırlanmış bir mikro finans programının fakirlere verilen borçlardan elde edilen faizle kendi kendini finanse edebilmesi beklenir. En azından teorideki bu kendi kendine finanse etme özelliği ile mikro finansın on milyonlarca yada yüz milyonlarca hizmet götürülmemiş insana ulaşabilme şansı vardır. Pek çok ülkede bu uygulama çok geniş bir alana fayda sağlayan ve bu fayda başına masrafın en düşük olduğu uygulama olarak görülmektedir. mikro finans programlarının uygulandığı gelişmekte olan ülkelere, bu programların belli bir süreç sonunda kendi faiz oranlarını, ücretlerini oluşturdukları ve kendi işletme ve finansal masraflarını karşıladıkları görülmüştür.
4. **Müşterilerin ve ailelerinin hayatı üzerinde pozitif bir etki yaratmak;** genel olarak mikro kredi kuruluşuna yapılan geri ödemelerin oranı o kuruluşun bir yerde başarısını ortaya koymaktadır. Mikro finans programları fakir aileler üzerine ölçülebilir ve pozitif bir etki yaratmalıdır (Ahmed 1999).

Günümüzde mikro finans programlarının uygulama şekli ile ilgili iki farklı görüş vardır. İlk görüş, ekonomik etkinliği dikkate alarak, yaygın bir başarı ve uzun vadeli ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlayabilecek insanlar üzerine odaklanmaktadır. Buradaki amaç, küçük veya mikro düzeydeki işletmelerin formasyonunu sağlamak, yani bunları küçük ve fakir, tek kişinin çalıştığı işletmeler halinden çıkartmaktır. Bu işletmelerin yeni işler yaratacağı, daha fazla işçi çalıştıracacağı vb. varsayılır. Bu görüşün merkezi "**işletmeler**"dir.

Diğer görüş ise ekonomik etkinlikten ziyade "sosyal eşitlik" üzerine odaklanmaktadır. Burada uzun vadede fakirlikten kurtulmak isteyen insanlara yardım edilmesi amaçlanmaktadır. Ve hedef kitle özellikle ekonomik olarak aktif, kendi başına çalışacak olan kadınlardır. Bu kadınların gelirlerinin ve tasarruflarının orta düzeyde artması bile hem kendilerinin hem de çocuklarının yaşam koşullarını yükseltecektir. Bu görüşün merkezi ise "**aile**"dir (Dunford 1998).

4. Fakirlikle Mücadelede Mikro Kredinin Rolü

BM'in fakirlikle mücadele konusundaki on yıllık (1997-2006) ilk genel toplantısında pek çok ülkede yaşayan fakir insanların durumlarını iyileştirmek ve onların da ekonomik ve politik yaşama katılmalarını sağlamak için kullanılacak etkili bir araç olarak Mikro kredi programlarının kullanılması kararlaştırılmıştır. Bu programların BM çatısı altında Dünya Bankası'nın, ilgili diğer uluslar arası ve bölgesel finans kuruluşlarının ve donör organizasyonların fonları ve programları ile birlikte yürütülmesi kararlaştırılmıştır.

1995 martında Kopenhag'da yapılan Dünya Sosyal Kalkınma Zirvesi'nde özellikle kırsal alanda yaşayan küçük üreticilerin, topraksız köylülerin, düşük gelirlili veya geliri olmayan insanların krediler yoluyla kalkındırılmalarının ve bu yapılırken de özellikle kadınlara öncelik sağlanmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Verilecek kredinin ise, uygun koşullarda ve gerçekçi amaçlar için, yanında ek hizmetlerle birlikte özellikle yerel bir kredi kuruluşunca verilmesi

önerilmiştir. Birleşmiş Milletlerin bahsedilen toplantısında alınan kararlar mikro kredi konusunda alınmış ilk kararlar niteliği taşımaktadır.

Mikro kredinin ekonomik büyümeyi daha adil gerçekleştirilmesini sağlayan bir yönü vardır. İnsanlar kredi de dahil bütün üretim faktörlerini kullanmaya başlayarak güçlenmekte ve büyüme daha hızlı olmaktadır. Ayrıca bu tip bir kalkınma modelinde sivil toplum örgütlerinin rolü çok daha fazla olmaktadır.

Mikro kredi programları düşük miktarlardaki kredilerle fakir insanları iş yapma konusunda cesaretlendirmekte ve ortaya küçük teşebbüslerle dolu bir sektör çıkmaktadır. Bu durum fakir insanları daha bağımsız, iş imkanı yaratabilir durumda ve en azından kadınları ekonomik açıdan verimli bir hale getirmektedir.

Günümüzde gelişmekte olan ülkelerde yaklaşık 3000 adet mikro finans kuruluşu vardır. Bu kuruluşlar aynı zamanda buldukları ülkelerdeki sermaye piyasalarının yerleşmesine ve yaygınlaşmasına da yardımcı olmaktadır (Anonim 2000).

5. Mikro Kredi Programlarının Son Dönemdeki Başarısı

Gayri resmi şekilde ve düşük miktarlarda borç verilmesi dünyada, özellikle kırsal alanlarda görülen çok eski ve yaygın bir uygulamadır. Bu uygulamalara iyi bir örnek olarak Gana, Kenya, Malawi ve Nijerya gibi ülkeler verilebilir (merry –go- rounds, “esusus” vb.). Burada yaşayan insanlar aynı bir kooperatif gibi güçlerini bir araya getirip, düşük miktarlardaki tasarruflarını belli bir yerde toplamakta ve ekonomik dalgalanmalara karşı bir güvence olarak bu fonları kullanmaktadırlar.

Son yıllarda mikro kredinin önem kazanması özellikle birkaç başarılı mikro kredi programı ve bunların iş hacimlerinin gittikçe artmasına dayanır. Bangladeş’in Grameen Bankası bu konudaki en başarılı örnektir. Günümüzde 2 milyonun üstünde insana ulaşmıştır. Latin Amerika’da Bolivyanın Solidario Bankası, Afrika’da Kenya Kırsal Teşebbüs Programı bu başarılı örneklerden bazılarıdır. Bazı geçiş ekonomilerinde de benzeri başarı kaydedilmiştir.

Bahsedilen krediler özellikle tarım, dağıtım, ticaret, el sanatları ve imalat sanayii için verilmektedir. Pek çok gelişmekte olan ülkede verilen Mikro kredinin faiz oranı nispeten yüksektir. Çünkü faiz oranının üzerine bir de risk primi ilave edilmektedir. Pek çok mikro finans enstitüsü geri ödemelerde yüksek faiz oranları talep etmektedirler.

Yapılan çalışmaların pek çoğu Mikro kredi programlarına katılan ailelerin programa katılmadan öncekine kıyasla daha yüksek ve daha stabil bir gelir elde ettiklerini göstermiştir. Bunun dışında yapılan çalışmalarda varılan diğer bir sonuç da bu tip programların hedeflendiği gibi fakir insanlar içinde en fakir olan kesime yeterince ulaşamadığı olmuştur. Bunun en büyük nedeni bu insanların pek çoğunun iş yapabilme yeteneklerinden ve gerekli motivasyondan yoksun olmalarıdır.

En son yapılan anket sonuçlarına göre, günümüzde mikro finans programları ile uğraşan 925 kurum olduğu, bunlara üye 12.6 milyon fakir insan bulunduğu ve bu kişilerin söz konusu finans kurumlarından almış oldukları kredilerle kendilerine iş kurdukları belirtilmiştir (Anonim 2000). Yapılan bir çalışmaya göre 1998 ve 1999 yılları için hazırlanmış olan programlar, bu programlardan yararlanan kişiler ve bu programlarla ilgili ulaşılmak istenen hedefler çizelge 1 de gösterilmiştir.

Çizelge 1. Mikrofinans Programları ve Hedefler

Yıl	Program Sayısı	Yararlanan Toplam Kişi Sayısı	“Çok fakir” olanların sayısı	2005’e kadar hedeflenen kişi sayısı	2005’e kadar hedeflenen “çok fakir” kişi sayısı
1998	622	14,808,871	8,127,504	55,224,473	32,944,552
1999	925	22,185,898	12,561,975	77,130,000	39,217,195

Yukarıda gösterilen mikro finans programlarının coğrafi bölgelere göre dağılımı da çizelge 2 de gösterilmiştir.

Çizelge 2. Mikrofinans Programlarının Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımı

<i>Kıtalar</i>	<i>Program Sayısı</i>	<i>Yararlanan Toplam Kişi Sayısı</i>	<i>Yararlanan “çok fakir” kişi sayısı</i>	<i>2005 yılı için hedeflenen kişi sayısı</i>	<i>2005 yılı için hedeflenen “çok fakir” kişi sayısı</i>
Afrika	377	2,889,576	2,044,359	22,508,960	14,232,620
Latin Amerika	141	1,947,082	774,927	7,372,327	3,774,045
Asya	329	16,874,645	9,518,596	45,409,279	20,582,581
Orta Doğu	14	41,208	16,774	483,658	115,800
GOÜ Toplamı	861	21,752,511	12,354,656	75,774,224	38,705,046
Kuzey Amerika	30	42,992	24,844	268,251	122,252
Avrupa	34	390,395	182,475	1,087,525	389,897
Genel Toplam	925	22,185,898	12,561,975	77,130,000	39,217,195

Çizelge 2’den de görüldüğü gibi programlardan en yüksek payı Afrika, Asya ve Latin Amerika ülkeleri almaktadır. Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere pek çoğunun bu kıtalarda yer aldığı düşünülürse ortaya çıkan sonuç şaşırtıcı değildir. Mikro finans programları üzerine yapılan anket çalışmaları bu programlara katılan ve hizmetlerinden yararlanan kişi sayısının artış gösterdiğini ve bu artış içinde “çok fakir” olarak nitelendirilen kesime ait oranın da gitgide yükseldiğini ortaya koymuştur. Mikro kredinin etkin ve faydalı olabilmesi için en önemli iki unsur; kişilerin istek ve girişimde bulunması ve hem kendilerini hem de çocuklarının hayatını daha iyileştirmek için niyetli olmalarıdır.

En fazla mikro finans programının yürütüldüğü kıtalardan biri olan Asya’da bu programların yarısından fazlası Bangladeş’te uygulanmaktadır. Bangladeş’deki Grameen Bankası 1993 yılında tek başına 1,7 milyonun üstünde kişiye ulaşmıştır ve bunların büyük çoğunluğu da kadındır (Rubinstein 2000).

6. Sonuç Ve Öneriler

Özellikle geçimlik tarımın yaygın, işletmelerin yapısal sorunlar yaşadığı, tarım arazileri üzerinde aşırı nüfus baskısı dolayısıyla gizli işsizliğin, yeteriz sermaye birikiminin yaşandığı gelişmekte olan ülkelere, kırsal nüfusa alternatif iş olanakları sunma çabaları, mikro finans kavramını ortaya çıkarmıştır.

Mikro finans organizasyonları, kırsal kesimde yaşayan, düzensiz ve düşük tarımsal gelirle yaşamını sürdürmek zorunda kalan küçük işletmelerde, atıl aile işgücünü katma değer yaratıcı şekilde değerlendirmek üzere, bu işletmelere küçük boyutlarda finans, bilgi ve yayım desteği sağlamak, üretilen ürünlerini pazarlamak amacıyla kurulan organizasyonlardır.

Günümüzde Asya, Afrika ve Latin Amerika'daki az gelişmiş ve gelişmekte olan pek çok ülkede yaygınlaşan bu yaklaşım, yaklaşık 1000 programa ve toplam 22 milyondan fazla kişiye ulaşmıştır. Programlardan yararlananların % 57'si "çok fakir" kesimi oluşturmaktadır. Önümüzdeki 5 yıllık dönemde bu anlayış çerçevesinde toplam ulaşılabilecek "yararlanan" sayısı 77 milyon olarak hedeflenmektedir.

Ülkemizde de, kırsal kesimde olumsuz ekonomik, sosyal koşullarda yaşayan geçimlik işletmeleri hedefleyen, onların işgüçlerini değerlendirici, katma değer yaratıcı "mikro teşebbüsler" in oluşturulması, finans, bilgi ve yayım desteği sağlanması yönünde "mikro finans" sisteminden yararlanılabilir.

Başta deprem bölgesinde olmak üzere, Kırsal Kalkınma Projeleri'nin uygulandığı, turizmin geliştiği ve kırsal el sanatlarının yüksek talep gördüğü yörelerde -küçük ölçekte olsa dahi- bazı sivil toplum örgütlerinin, dünya çapında isim yapmış firmaların ön ayak olması ile başarılı örnekler gözlenmektedir.

Bu bağlamda kırsal kadınlarca, destekleyici kuruluş tarafından belirlenen renk, desen ve ölçülerde; çocuk giysileri, eldiven, çorap, bere, ev aksesuarları, hediyelik eşya, dantel, masa örtüsü, seramik işleri vb. gibi pek çok çeşit ürün imal edilmekte, bunların hammaddesi sağlanmakta, ürünler önceden belirlenen değer üzerinden satın alınmakta ve pazarlanmakta; böylece atıl işgücü küçük bir destekle değerlendirilmektedir. Belirli bir aşamadan sonra, mikro girişimciler örgütlenmekte ve sektör oluşturmaktadırlar.

7. Kaynaklar

- Ahmed, S., 1999, Creating Autonomous National and Sub-Regional Microcredit Funds, Palli Karma-Sahayak Foundation (PKSF) Report, Bangladesh,
- Arnon 1998, The Necessity to Transform Traditional Agriculture, International Institute for Development, Cooperation and Labour Studies, Afro-Asian Institute, Histadrut, Israel.
- Anonim, 1999, "Fakirlere Ulaşma Çabaları", 1999 Yılı Mikro Kredi Zirvesi Raporu, Washington D.C., USA.
- Anonim, 2000, Fakirlikle Mücadelede Mikro Kredinin Rolü, Birleşmiş Milletler Raporu.
- Dunford, C., 1998, Microfinance: A Means to What End?, Global Dialogue on Microfinance and Human Development, 1-3 April 1998, Stockholm, Sweden.
- Mitchnick, D.,1998, The Informal Sector And Microfinance Institutions in West Africa, Working Papers, International Institute of Histadrut, Israel.
- Rehber, E., Z. Galor ve S. Duman, Kırsal Sanayilerin Kurulmasında Kooperatiflerin Önemi, XVI. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi, Türk Kooperatifçilik Kurumu Yayınları No: 89, Tebliğler, 3-6 Kasım, Ankara, 1999.
- Rubinstein J, 2000, Microcredit, A Poverty Eradication Strategy That Works, <http://www.action.org/microjoel.html>
- Srinivas, H., 2000, "So, What is Microcredit?", <http://www.soc.titech.ac.jp.what-is-ms.html>